

Årsrapport 2020

Årsrapport 2020

Årsrapporten har til formål å formidle de mange aktivitetene som har funnet sted på øyene dette året. Mange hender bidrar med å holde kulturlandskap og kulturminner i hevd. Nasjonalparken gir god støtte både til skjøtsel og dyrehold. UKL tilskuddene fra staten som formidles av kommunen, gjør det mulig å forvalte kulturarven på beste måte.

Takk til alle som bidrar i fellesskapet med bevaring av vårt unike kulturlandskap!

Helgeroa desember 2020

Torstein Kiil

Leder

Innhold

- Side 3 Ny organisering av Utvalgte kulturlandskap
- Side 4 Nytt utkikkstårn på Jomfruland
- Side 5 Vi må ta vare på ulla fra villsauen
- Side 6 Erfaring med digital klave
- Side 8 Åringsundersøkelse av gammelt Stråholmen hus
- Side 9 Nasjonalparksenteret til Jomfruland- et helt naturlig valg
- Side 10 Designkonkurransen - bruks- og pyntegjenstander
- Side 12 Kvitknausing- en karakteristisk mose på Stråholmen
- Side 13 Hvitkinngås - bestanden øker
- Side 14 Æresmedlem Stråholmen vel
- Side 15 Tiltaksplan Jomfruland 2021 -2024
- Side 16 Tiltaksplan Stråholmen 2021-2024
- Side 17 Stråholmen. Glimt fra dugnader og arrangementer
- Side 25 Jomfruland. Glimt fra dugnader og arrangementer

Dronefoto Øytangen: Arnt Mollan

Bilder Jomfruland:
Viggo Nicolaysen, Kari Nicolaysen,
Bente Jorde, Cathrine Bang, Vidar
Christiansen

Bilder Stråholmen:
Torstein Kiil

Ny organisering

Fra 1. jan. 2020 har kommunen overtatt forvalteransvaret for UKL ordningen etter fylkesmannen.

Arbeidsutvalget 2020

Navn	Reprenterer	E-post	Tlf.
Viggo Nicolaysen	Grunneierne og Jomfruland vel	Kari-nic@online.no	93251817
Arne Olav Løkstad	Grunneierne og Jomfruland vel	aolokstad@kebas.no	40643743
Erling Krogh	Jomfruland hytteeier forening	erling.krogh@nmbu.no	92617453
Torstein Kiil	Grunneierne og Stråholmen vel	vikii@online.no	99595419
Anne Aasmunds en	Fylkesmannen landbruk	fmteaas@fylkesmannen.no	35586174
Jan Erik Taylor	Fylkeskommunen kulturminnevern	jan.erik.taylor@vtfk.no	
Solfrid Klodvik	Kragerø kommune	solfrid.klodvik@kragero.kommune.no	90246915
Inger Nina Isaksen	Kragerø kommune	inger.isaksen@kragero.kommune.no	92250987
Pål Henne	Kragerø kommune	paal.henne@drangedal.kommune.no	35997026
Tina Forsnes	Kragerø kommune	tina.forsnes@drangedal.kommune.no	35 99 70 25

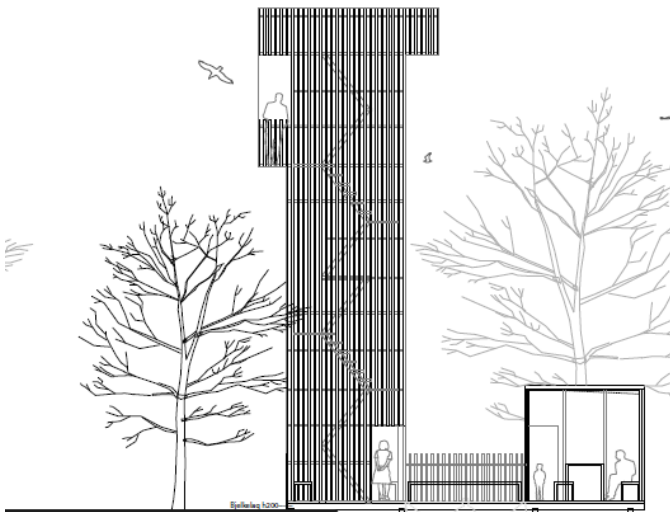
Noen av medlemmene i arbeidsutvalget på befaring på Stråholmen i okt. 2020. Fra venstre: Erling Krogh (Jomfruland Hytteforening, Inger Nina Isaksen (Kragerø kommune), Tina Forsnes (Drangedal kommune), Grethe Krokstad (Kragerø kommune) og Solfrid Klodvik (Kragerø kommune)

Nytt utkikkstårn på Øytangen

Nordspissen av Jomfruland med Kråka og Øytangen. Utkikkstårnet skal bygges ved blå pil.

Foto: Arnt Mollan

Utkikstårn ca. 13 m høyt, oppriss fra vest. Arkitekt Marie Krafft Bruland

Våren 2021 skal et nytt utkikkstårn stå ferdig på Øytangen, på nordspissen av Jomfruland. Dette blir et flott formidlingspunkt hvor mange besøkende kan få god oversikt over landskap, fugleliv og havet. Ved siden av tårnet skal det rigges til med overbygget sitteplasser, dimensjonert for en skoleklasse. Her kan den enkelte selv hente kunnskap via skjerm og et eget digitalt opplegg.

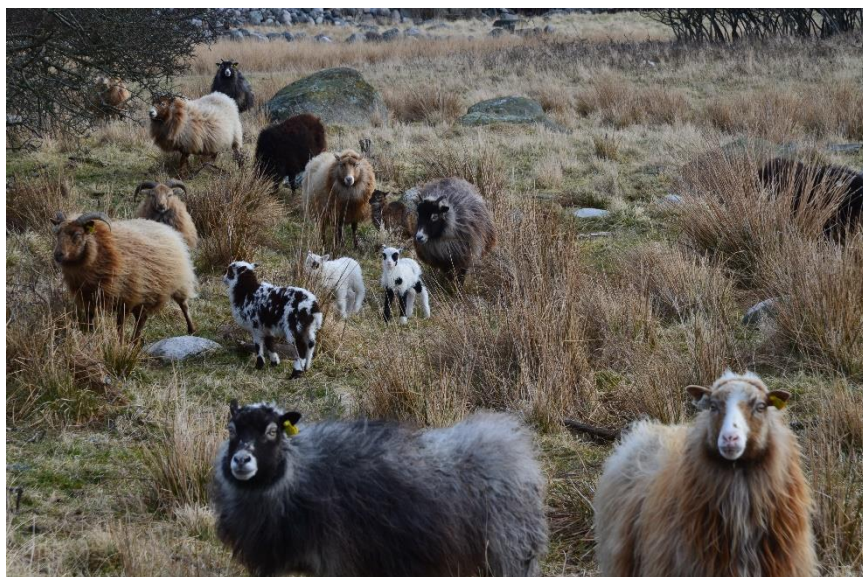
Denne delen av øya inngår i Jomfruland nasjonalpark som ble opprettet i 2016. Nasjonalparken dekker ca. 20% av Jomfruland og vel 50 % av Stråholmen. Størstedelen av parken består av omkringliggende sjø og hav. Utvalgte kulturlandskap og nasjonalparken har et godt samarbeid om skjøtsel, stier og merking av disse, og nå også byggingen av utkikkstårn til ca. 1,6 mil kr. Det er mange som deltar i spleiselaget, bl. Ornitologisk forening, avdeling Telemark, Kragerø kommune og Vestfold og Telemark fylkeskommune, samt Jomfruland nasjonalpark. Thon stiftelsen har gitt et betydelig bidrag.

Vi må ta vare på ulla fra villsauen.

I 2019 innledet Stråholmen småfesamdrift (Samdrifta) et spennende samarbeid med Telespinn i Seljord. Bedriften har i 10 år drevet småskalaproduksjon av garn med ulike ullsorter, bl.a. mohairgeit. Bedriften vil gjerne starte med en ny produksjonslinje hvor ull fra villsau og «fetteren» spelsau blir bearbeidet til garn. I dag blir ulla fra disse rasene ofte kastet eller gravd ned.

Sommeren 2019 var lederen for Telespinn, Bjørg Minnesjord Solheim på besøk under saueklippingen på Stråholmen. Hun tok med seg flere sekker ull for prøveproduksjon. Sist vinter har hun laget 6 kg garn som Samdrifta har videresolgt til medlemmene og andre på Stråholmen.

I år har Telespinn fått økonomisk hjelp av Innovasjon Norge og gått til innkjøp av en ny maskin fra Canada. Samdrifta har i høst levert 13 sekker med ull, sortert i tre fager, hvit, brun og grå (flerfarget). Så til våren kan det bli mulig å strikke genser, votter, sjal og annet av ekte villsauull. Det vil også bli produsert vevgarn for dem som lager tepper.

Vilsauene på Stråholmen
april 2020

Votter strikket av villsaugarn fra Stråholmen

Levering av ull til Telespinn, Svartdal i Seljord

Erfaring med digital klave

Bakgrunn

Nasjonalparkforskriften for Stråholmen tillater normalt ikke beite i Sørstranda og Vesterstrand. Bakgrunnen var at man var usikker på om beite kunne skade sjeldne planter på strandengene. I 2020 har nasjonalparken fått utarbeidet en fagrapport hvor man har kartlagt de ulike plantesamfunnene og vurdert disse i forhold til hvor sårbare de er ved beitepåvirkning. Konklusjonen i rapporten er at det er ønskelig med beite i begge strandområdene med et unntak av Rabbestranda/Rabberompa og lengst syd i Vesterstrand. Områdene gror igjen med vindel, brennesle, og tangmelde som er gode beiteplanter. Ved at disse beites vil de mer sjeldne strandengplantene få bedre vilkår. Tillatelsen er gitt som en prøveordning for fem år..

Bruk av elektrisk gjerde er ikke ideelt i disse områdene hvor saltvann og påslag av tang vanskeliggjør bruken. Da kommer ny teknologi inn i bildet.

Nofence har de senere år utviklet en elektronisk GPS styrt klave som henges på dyrene. På et elektronisk kart, på PC eller telefon, kan man tegne inn det området man ønsker dyrene skal beite i. Et virtuelt gjerde opprettes. Når dyrene nærmer seg det virtuelle gjerdet, får de først varsel pip to ganger. Stopper de ikke da, kommer det et elektrisk støt. Klaven er godkjent av Mattilsynet i mars d.å.

Erfaringer

5 klaver ble bestilt sist vinter med god økonomisk støtte fra nasjonalparken. Klavene skulle bli levert 1. mai, men på grunn av pandemien kom de først ca. 1. juli. 5 søyer med til sammen 8 lam ble plukket ut og påsatt elektronisk klave. De ble sluppet på et ca. 10 daa stort jorde for å bli opplært i å reagere på pipelyden i klaven.

Tørke- sommeren 2018 ble det gitt dispensasjon til å beite i Sørstranda. På bildet er hele saueflokken samlet og et elektrisk gjerde holder dyrene på rett sted.

Den usynlige grensen var på kartet tegnet tvers over jordet. Den først dagen var det 2-3 stykker som fikk støt. Dagene etterpå fikk de mange advarsler i form av pip fra klaven, men få støt. De forstod snart at lyden betyde stopp og ikke lenger. Pip og støt blir registrert på telefonen og du kan se hvem av dyrene dette kommer fra. Dyrene lærte dette raskt.

Etter opplæringsperioden ble de sluppet ned i strendene for å beite. Da kom det noen uforutsette reaksjoner. Den store flokken med 45 søyer og mange lam gikk på den ene siden av sauegjerdet, mens den lille flokken med «spesialarbeidere», gikk på strandenga. Den lille flokken fikk ikke lov til å beite i hele strandas lengde, da det var lagt inn et fiktivt gjerde for å unngå å beite på enkelte planteslag. Så lenge flokkene gikk nær hverandre gikk det greit, men da den store flokken beveget seg langs gjerdet, fulgte den lille flokken etter og da begynte det etter hvert å pipe i klavene fordi de kom nær den fiktive grensen. Etter en stund valgte den lille flokken å trosse advarslene og løp gjennom «gjerdet» og fikk støt. Dette gjentok seg også senere på sommeren når de to flokkene kom for nær hverandre.

Her er det trolig flere forhold en må ta lærdom av. I den lille flokken var det valgt ut en av de gamle ledersauene som har stor tilhørighet til flokken hun er vant til å lede. Hun ville helst være nær den store flokken og valgte altså å få ubehagelig støt for å oppnå dette. Hun dro resten av flokken med seg. Flokkinstinkt er sterkt for denne sauerasen.

Derfor måtte de to flokkene i fortsettelsen holdes godt adskilt. Beitet den store flokken på innsiden av øya, måtte den lille flokken beite på utsiden og omvendt. Trolig hadde man unngått noe av dette dersom man i den lille flokken bare hadde brukt unge søyer. Langt fra sikkert, men det skal prøves ut neste år. Erfaringsperioden ble kort i år, men neste år starter vi opp igjen fra våren

Dette er den lille flokken med 5 søyer og 8 lam. Bare søyene har klave.

Åringsundersøkelse av gammelt Stråholmen hus.

De første menneskene som bosatte seg på Stråholmen, var leilendinger under eierne av Jomfruland. Fra 1696 var det greven i Laurvig (Larvik). Han var personlig eier av Jomfrulandsgodset som Stråholmen inngikk i. Først i 1797 ble beboerne selvstendige jordeiere. Det var Jens Lauersen og kona Susanne som fra ca. 1630 leide holmen og bosatte seg der. De bygget sine hus lengst øst i det som i dag kalles Klyngetunet eller på folkemunne Landsbyen. I det området man mener den eldste bebyggelsen var, står det i dag et gammelt hus tilhørende Kristen Knutsen og familien. Dette har vært omtalt som et av de eldste husene på øya og det har vært knyttet stor interesse til hvor gammelt dette er. Denne sommeren måtte eieren på grunn av råte skifte kledningen mot syd. Når kledningen ble tatt av, ser vi at huset består av to deler. Tømmeret var i hovedsak gran.

Dette åpnet for å studere bygget nærmere og samtidig ta åringsprøver (Dendro) fra tømmeret. Prøvene ble tatt av Hans Marumsrud og sendt til NTNU i Trondheim for analyse. Stokkene i den eldste delen viste seg å være hugget vinteren 1833/34 og den yngste delen vinteren 1838/39. Stilen på huset peker på ca. 1800, så man har bommet noen tiår på alderen. Nærmere undersøkelse av huset avdekker mer historie om hus og tomt. Det blir forhåpentlig en ny fortelling i historien om Stråholmen.

Kledningen er tatt av huset og avdekker at bygget er satt sammen av to deler. Bildet til venstre viser en av borreprøvene tatt i granstokken.

Nasjonalparksenteret til Jomfruland - et helt naturlig valg!

Organisasjonene på Jomfruland og Stråholmen ønsker et besøkscenter til Jomfruland og ikke lokalisert til Kragerø by. Kommunestyret skal trolig behandle spørsmålet på nyåret og man har i høst sendt et skriv til kommunestyret hvor man argumenterer for stedsvalget. Her oppsummeres noe av innholdet:

For at et besøkscenter skal oppleves attraktivt og spennende, og samtidig oppfylle Miljødirektoratets retningslinjer, må senteret ligge så tett inntil Nasjonalparken som mulig. Lokalisering på Jomfruland vil gi ideelle tomtemuligheter, en formidlingsarena med umiddelbar nærhet til parken og havet, bedre økonomisk støtte og forutsigbarhet. Kragerø by eller Portør ligger i en avstand som utelukker dette samspillet med naturen på Jomfruland.

Lokaliseringen haster

Utredningen om nasjonalparksenteret skal gjennomføres i 2021. Kommunen får ca. 1. mill. kroner fra Miljødirektoratet til utredningsarbeidet. Hva senteret skal inneholde av formidling ute og inne, vil være styrende for utforming av både bygg og uteareal. Et senter lokalisert i Kragerø by vil ha helt andre forutsetninger, både innholdsmessig og ved fysisk utforming, enn et senter på Jomfruland. Vi mener det neppe vil være ressurser til utredning av begge alternativene. Derfor bør kommunestyret ta et snarlig valg.

Målgrupper og ansvar

Den viktigste målgruppen for senteret vil være familier. Hovedfokuset bør være rettet mot for barn og unge. God tilrettelegging for undervisning av skoleklasser, i og utenfor senteret til alle årstider, bør prioriteres. Enten det er sjø, havstrand, geologi eller landbasert natur man ønsker å studere. Kommunen har et hovedansvar for å bygge, drifte og utvikle et fremtidig besøkscenter. Innholdet og hva det skal formidle, kan trolig bare lykkes ved et godt samarbeid med nasjonalparken/nasjonalparkstyret, organisasjonene og lokalbefolkningen på øyene.

Organisasjonene kan bidra med kunnskap, arbeidskraft og økonomi

I dag er det mange organisasjoner som hver på sin måte formidler kunnskap om natur og kultur og driver skjøtsel på Jomfruland. Disse supplerer og utfyller nasjonalparkens mange oppgaver. Dette etablerte samarbeidet mellom organisasjonene, er viktig for å utvikle et fullverdig og attraktivt besøkscenter. En lokalisering andre steder enn på Jomfruland, vil ikke utløse disse støttefunksjonene.

Kommunen skal finansiere senteret

Kommunen har små økonomiske ressurser. Offentlige støttemidler vil man ikke kunne regne med i noe stort omfang. Tilskudd fra private sponsorer og andre vil derfor være helt nødvendig. Jomfruland er trolig langt mer tiltrekkende for kapitalen enn Kragerø by på grunn av den unike beliggenheten og fordi man har tilstrekkelig tomtereserver for et senter på 500-600 m² og mer. Dessuten vet vi at ca. 60% av de 50-60 000 som årlig besøker øya kommer med egen båt. Utfordrende vil det også være å drifte senteret i fremtiden, og all erfaring tilsier at senteret må fullfinansieres, slik at driften ikke belastes med renter og avdrag.

Styrking av næringer og fast bosetting

Ved å lokalisere besøkscenteret til Jomfruland vil Fjordbåtselskapet og taxibåtene få flere reisende hele året. De fleste nåværende næringer på Jomfruland og i skjærgården vil styrkes, samtidig som nye vil kunne etableres. Dette vil igjen stimulere til fast bosetting i skjærgården.

Designkonkurransen bruks- og pyntegjenstander

Bakgrunn

En av oppgavene for Utvalgte kulturlandskap (UKL) Jomfruland- Stråholmen er å bidra til lokal verdiskaping. Det viktigste arbeidet vi gjør i den sammenheng er å drive skjøtsel slik at det unike kulturlandskapet på øyene kan bevares. Verdien av dette arbeidet er det reiselivet og alle besøkende som har gleden av. Utvikling av lokalt produsert bruks- og pyntegjenstander, kan også være et bidrag til verdiskaping. Derfor ønsker vi nå å lage en konkurranse for om mulig å stimulere til utvikling av gode salgbare produkter. Årlig strømmer det 50-60 tusen mennesker til Jomfruland. Forhåpentlig vil vi om noen få år, ha et besøkssenter på øya. Dette har kommunen ansvaret for å drifte. Salg vil være ønskelig og nødvendig for å få et tilskudd til driften, slik at formidlingen hele tiden kan fornyes. Lokalt utviklet produkter bør kunne ha et stort og godt marked ved salg fra dette senteret.

Konkurranseregler

Oppgave

Formgi/designe bruks- eller pyntegjenstand ved bruk av materialer fra Kragerøskjærgården eller tilsvarende områder. Produktet skal selges i et fremtidig besøkssenter for nasjonalparken, evt. andre steder i Kragerø.

Materialvalg

Produktet skal fremstilles i hovedsak av lokale materialer, som eks. tre, skinn, ull, garn (villsau), bein, stein, leire, skjell eller andre naturprodukter fra havet og/eller naturen.

Kvalitetsmerkes

Produkter med høy kvalitet kan etter nærmere regler bli godkjent av Nasjonalparken og bruke merkevaren «Jomfruland nasjonalpark». Retningslinjer fra Miljødirektoratet for godkjent bruk av merket er vedlagt.

Premiering

Det utdeles tre premier.

1. premie kr 20 000
2. premie kr 10 000
3. premie kr 5 000

Konkurranseregler

- Konkurransen er åpen for alle med tilknytning til Kragerø, også bedrifter. Hver deltaker kan sende inn maksimalt tre gjenstander eller design.
- Produktet skal være miljøvennlig.
- Produktet skal kjennetegnes av kvalitet, gode råvarer og godt håndverk.
- Produktet skal ha sin opprinnelse i næringslivet i området.
- Gjenstanden må være egnet til å produseres i et bestemt antall.
- En kort beskrivelse av produktet og hvordan man kan fremstille dette skal vedlegges, evt. supplert med tegninger og/eller foto.
- Produkter som ikke er i samsvar med konkurransereglene vil bli tatt ut av konkurransen.
- Konkurransen skal være anonym. Man må legge ved navn, telefon og e-postadresse i lukket konvolutt.
- UKL Jomfruland-Stråholmen eller besøksenteret, forbeholder seg opphavsretten og retten til videre produksjon dersom forslagsstiller ikke selv ønsker å produsere eller å få andre til å produsere for seg. Forslagsstiller skal da sikres en royalty av salget ved avtale med UKL/besøksenteret og produsent.
- Dersom forslagsstillere selv ønsker å produsere eller å få andre til å produsere for seg, forhandles nærmere om oppdraget.

Bedømmelse/jury

Det opprettes en jury på tre medlemmer til bedømmelse av forslagene. Disse kommer fra Kragerø kommune, Kragerø næringsforening og Utvalgte kulturlandskap Jomfruland- Stråholmen. Juryen vil legge vekt på materialvalg, god formgivning og kvalitet, samt at produktet kan bli fremstilt i et visst antall.

Frist for innlevering

Frist for innlevering av gjenstand (er) er 1. april 2021

Juryens kunngjør resultatet

Juryen kunngjør resultat av konkurransen 28. mai 2021 på rådhuset i Kragerø.

Samarbeidspartnere

Kragerø kommune, Kragerø næringsforening, Jomfruland nasjonalpark

Praktisk informasjon

Gjenstanden innleveres sammen med opplysninger om forslagsstiller i lukket konvolutt, til Kulturkontoret, rådhuset i Kragerø.

Lenke til retningslinjer merkevare nasjonalparker:

<https://designmanual.norgesnasjonalparker.no/kommersielt-merke/retningslinjer>

Kvitknausing (*Grimmia pulvinata*) - en karakteristisk mose på Stråholmen

Arne Fjellberg

Under streifing rundt om på øya har jeg kommet over en vakker tueformet art med svært spesielle krav til voksested: Kvitknausing (*Grimmia pulvinata*) må ha kalk i berggrunnen for at den skal etablere seg. Geologien på Stråholmen er jo preget av harde gneisbergarter, men hist og her finnes smale bånd med kalkholdig fjell. På Østerøya, i området mellom Hviteberga, krysser man flere slike bånd. Og der sitter kvitknausingen - tett i tett med kvitlodne tuer.

Knausingslekta (*Grimmia*) har flere arter, men de fleste er knytta til sure bergarter og har ikke det lodne preget som kvitknausingen har. Arten er tidligere ikke kjent fra Jomfruland Nasjonalpark, men kan sikkert finnes flere steder hvis man oppsøker kalkrikt substrat. På Vestfoldkysten sitter den ofte på gamle bunkere fra krigstida. Et annet habitat er flyttblokker av kalkrik kambrosilurstein, og slike finnes det flere av på Stråholmen. En svær blokk ligger litt innpå øya øst for Tjærefjellet, og der vokser kvitknausingen i sprekkene.

Mosefloraen på Stråholmen er lite kjent. På artskart.no ligger det kun ni observasjoner fra Helge Buen i 1957.

Kvitknausing blir «lodden» av lange lyse hårspisser på bladene. Tomme sporekapsler med stjerneformet åpning.

Kalkrik flyttblokk øst for Tjærefjellet med Kvitknausing i sprekkene

Flokken med hvitkinngås øker

Både på Stråholmen og Jomfruland har hvitkinngåsa hekket de siste tre årene og bestanden øker. Fuglene ankommer øyene ofte i april, og klekkingen foregår derfor senere enn grågåsa, som gjerne er på plass i mars.

Grågåsa har sine favoritthekkelasser på småøyene syd på Stråholmen. Plastfolie er brukt til å fore reiret.

Æresmedlem i Stråholmen vel - heder til Torkel Røstad

Torkel har i alle år gjort en fremragende innsats i Stråholmen vel. Som leder av velet, leder av historielaget, auksjonarius og medlem av skjøtselsgruppa har Torkel vært en sentral person. En velfortjent takk!

Torkel Røstad og Gustav Piene brenner kvist fra krattryddingen

Jomfruland – Forslag til tiltaksplan 2021-2024

Arbeidsutvalgets første prioritet er fellestiltak samt beite- og skjøtselstiltak, der omsøkt beløp ikke avkortes dersom det ikke overskrider samlet bevilgning. Disse tiltakene danner fundamentet for utvalgte kulturlandskap på Jomfruland og Stråholmen. Tiltakene skal også sikre bærekraftig landbruk gjennom aktiv næringsutøvelse. Øvrige tiltak prioriteres likt dersom ikke annet er angitt. Tildelt beløp for øvrige tiltak kan avkortes og eventuelt fordeles over flere år.

Fellestiltak

		2021	2021	2021	2022	2023	2024
Kategori/satsingsområde	Tiltakstype	Investering	Årlig drift	Prioritering			
Kulturlandskapspleie	Skjøtselstiltak	20 000		1	5 000	5 000	5 000
	Felles gjerdning ifølge plan (JHJ)		20 000	1	40 000	40 000	40 000
	Krattrydding		20 000	1	20 000	20 000	20 000
Formidling og kompetansebygging	Jomfrulandsbrosjyre		10 000	3	10 000	10 000	10 000
	Kulturlandskapsdugnad		15 000	1	15 000	15 000	15 000
	Kulturlandskapskurs, J & S		30 000	2	20 000	20 000	20 000
Planlegging	Skjøtselplaner			4	50 000	50 000	50 000
	Sum	20 000	95 000		160 000	160 000	160 000

Tiltak fordelt på hver enkelt eiendom

		2021	2021	2020	2022	2023	2024
Kategori/satsingsområde	Tiltakstype	Investeringer	Årlig drift	Prioritering			
Kulturminner inkl. gårdsbygninger	Restaurering våningshus og driftsbygninger (KN, MG, JHJ, BJ AOL, CB),	300 000		2	250 000	250 000	250 000
Kulturlandskapspleie	Gjerder og gjerdning (fordeles)		40 000		40 000	40 000	40 000
	Gjerdning (KN)		15 000	1			
	Tynning/rydding (OAA)		10 000	1	10 000	10 000	10 000
	Nordjordet, forsiktig slått		15 000	1	15 000	15 000	15 000
	Krattrydding (CB)		10 000	1	5 000	5 000	5 000
Naturverdier	Naturbeitemark (AOL)		24 000	1	24 000	24 000	24 000
	Sum	300 000	124 000		354 000	344 000	344 000
Totalsum Jomfruland		320 000	219 000		514 000	504 000	504 000

Eikeskogen en tidlig vårdag

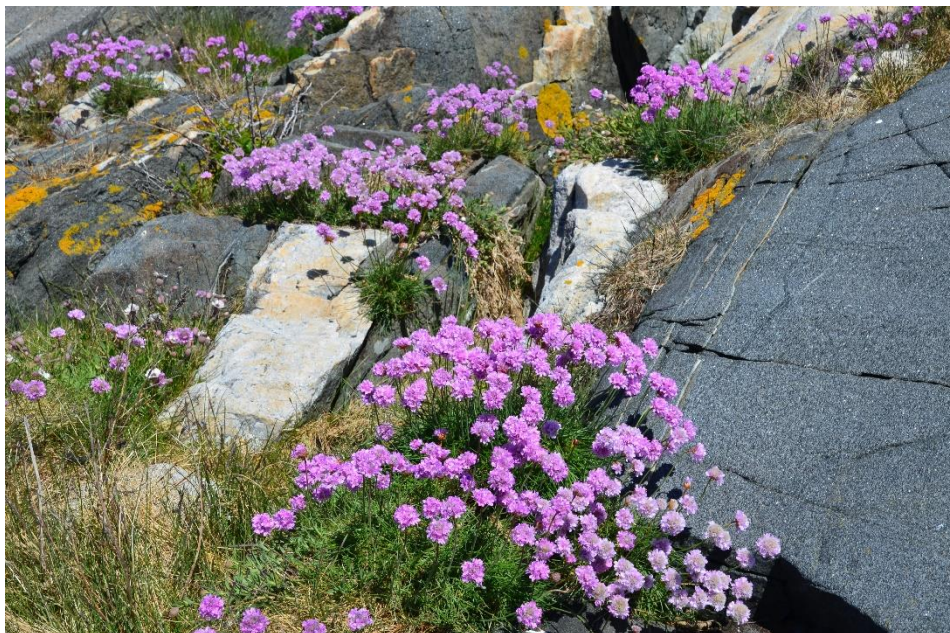
Stråholmen – Forslag til tiltaksplan 2021-2024 med tilskuddsmidler fra UKL

Med en forventet tilskuddsramme på 160-170 000 pr. år fra UKL. I tillegg forventes tilskudd fra nasjonalparken. Tilskuddsbeløpene som utbetales fra UKL utgjør som regel bare en del av kostnadene. Det forutsettes at resterende del av kostnadene er egenfinansiert eller egen arbeidskraft. Dugnad beregnes etter kr. 300 pr. time. Maskinarbeider kr. 500.

Behandlet av skjøtselsgruppa 27. juni 2020 og årsmøtet i Stråholmen vel 18. juli. Endelig behandling av årsmøtet i UKL Jomfruland- Stråholmen aug. 2020.

		2021	2021	2021	2021	2022	2023	2024
Kategori/satsings område	Tiltakstype	Investeringer/ engangskostn. Tilskudd UKL	Årlige driftskostnader Tilskudd UKL	Frivillig arbeid/ tilskudd egen kasse	Prioritering			
Planlegging	Administrasjon UKL		15 000	30 000	7	15 000	15 000	15 000
Kulturminner	Restaurering steingjerder i nasjonalparken.	10 000		10 000	5	10 000	10 000	10 000
	Restaurere steingjerde mot Østre øya ved Hundeholet	10 000		50 000	6			
Kulturlandskapspl.	Ø. øya og andre arealer utenom nasjonalparken. Rydding inkl. beitepussing og stier. Slått		45 000	25 000	2	50 000	50 000	50 000
			12 000	20 000	3	15 000	15 000	15 000

	Beitepussing øvrige deler av øya		15 000	15 000	4	15 000	15 000	15 000
Tradisjonelle driftsformer	Slåmaskin	28 000		28 000	8			
	Strøm aggregat		35 000	15 000	1	17 000	40 000	40 000
	Driftskostnader bygninger og maskiner					40 000	5 000	5 000
	Skjøtselsutstyr					5 000	20 000	20 000
Formidling og kompetanse.	Skilt/informasjon					10 000	10 000	10 000
	Sum	48 000	122 000	176 000		177 000	180 000	180 000
	2021 Totalt inv. og drift kr 170 000							

Strandnelliken blomstret rikt denne våren

Skjøtsel av landskap og kulturminner

Innledning

Skjøtelsarbeidet på Stråholmen har sommeren 2020 stort sett gått etter programmet. På forhånd hadde man utarbeidet en arbeidsplan i samarbeid med nasjonalparken og UKL hadde gitt stønad til nærmere definerte oppgaver. Det meldte seg mange ungdommer, 16 stykker i uke 27 og 13 i uke 28. Tilsammen ble det brukt 540 arbeidstimer til en kostnad av ca. kr 126 000. Ungdommene jobbet over hele Stråholmen i grupper. Første uka i nasjonalparken og andre uka på Østre øya. Nasjonalparken gav et tilskudd på kr 65 000 og UKL kr 28 000 hvilket medfører at Velforeningen for dette året har dekket en vesentlig del av lønnskostnadene (ca. kr 33 000). Fra neste år vil antall ungdommer bli redusert til ca. 10 personer.

Stråholmen har mye verdifull natur. Bildet er fra Vesterstrand og viser en av landets flotteste forekomster av strandkål

Ungdomsgruppa skjøtter landskap

Ungdommene arbeidet i to uker. En uke i nasjonalparken og en uke på Østre øya og i landsbyen

Skjøtsel Østre øya

Rydding tørre bartrær, Hviteberg

Fjernet busk og kratt ved vakthytta

Fjernet oppslag Hviteberg-Hundhollet

Fjernet brisk mot Råttene bukta

Sauene gjør en fremragende skjøtselsjobb
Her har de vært en tur på Østre øya.

Det svært giftige
piggeple fjernet
fra stranda ved
Tjærefjellet 19

God hjelp til slått og finpussing rundt landsbyen

Arne Fjellberg og Sidsel Christoffersen slår på tradisjonelt vis områder ved landsbyen.

Harald Dypedal slår enda med den gamle to-hjuls slåmaskinen

Høyet berges etter tre dagers bakketørk

På Stråholmen- dagen deltok ca. 50 beboere i restaureringen av et gammelt steingjerde vest for landsbyen

På den store dugnadsdagen 18. Juli ble 130 m steingjerde plukket ned, rensert for jord og ugress og deretter gjenreist.

Skjøtsel i nasjonalpark og landskapsvernområde

Nyperose og slåper skyter villig opp. Da gjør rotorklipperen en god jobb

Rydding i steinsatt mark er krevende og fila må av og til frem for å skjerpe sagbladet.

Ryddesaga er et svært nyttig verktøy i skjøtselsarbeidet. Enten det gjelder større busker og kratt eller oppslag fra fjorårets rydding.

Skjøtsel i nasjonalpark og landskapsvernområde

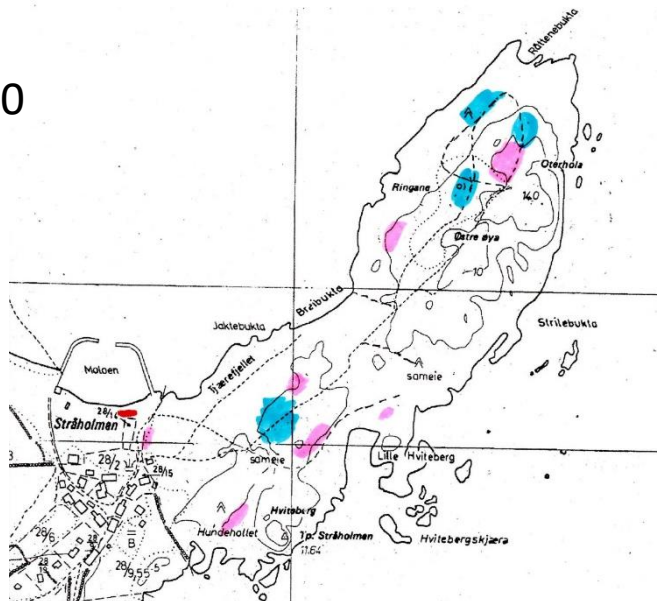
Den nedre del av Skrikærsteinstranda har i mai måned en tett bestand av hundekjeks. Beitepussing over flere år vil forhåpentlig føre til endring.

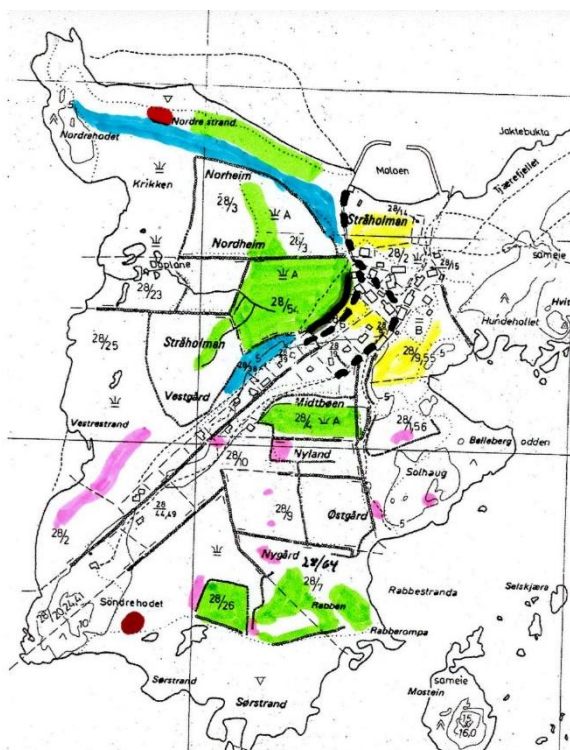
I Sørstranda er det mye brennesle og tangmelde. Beiting og bruk av beitepusser endrer dette. Beiting også på sydsiden vil gi en mer variert artssammensetning

På Jomfruland er det en stor bestand av villeple som er registrert av artsdatbanken. Også på Stråholmen er det en del trær som man ønsker å ta vare på. På bildet ovenfor bli et tre fristilt etter å ha stått inne i et stort kratt.

Skjøtselskart Gjennomførte tiltak 2020

Østre øya

Nasjonalpark og
landskapsvernområde

Tegnforklaring

Ryddet busk og kratt

Fjernet rynkerose

Pusset tidligere ryddete områder

Beitepusset

Restaurert steingjerde

Restaurert vei

Fjernet solgropes

Slåtteenger

Jomfruland Skjøtsel av landskap og kulturminner

Den årlige sommerdugnaden hadde mer enn 30 oppmøtte deltakere, de fleste sommergjester. Viggo Nicolaysen stilte med traktor og fliskutter. I likhet med tidligere år var innsatsen stor og engasjementet høyt. Dugnaden har de siste årene foregått på Vestre Saltstein og omfatter forsiktig hogst og tynning med påfølgende rydding. Området er vindutsatt slik at for mye åpning vil kunne føre til vindfall. En god del av kvister og annet hogstavfall ble fliset, mens noe ble brent på bål på høsten

Sommerdugnaden

Vestre Saltstein

I de første årene med ordningen Utvalgte kulturlandskap var dugnadene knyttet til hogst og rydding av gammel beitemark på Vestre Saltstein. Etter nasjonalparken ble opprettet ble det utført en større hogst i området. For tiden brukes sauer for å hindre oppslag etter hogsten.

Statens naturoppsyn driver skjøtselsarbeid på Sandbakken, på innsiden av Jomfruland sør for Øitangen (bildene nedenfor)

Slått og beitepussing

Enga på myra på Hovedgården har de seinere åra blitt mer og mer overgrodd av siv, som har stått meterhøyt. Perry Ahl i traktor med beitepusser tar opp kampen og får etter hvert slått ned sivet.

Høstdugnad

Under Jomfruland Vel sin årlige dugnad på Velhuset og området omkring, rydder og steller de fastboende for fellesskapet. I år var det kraftig regnfall før dugnaden som førte til at det trengtes en bøtte med kraftfull surrimutt for å få fart på båtet. Rydding trengs for at stammene på asketrærne skal få mer sollys, slik at soppangrep kan motstås

Soppangrep på gammel ask

Fugletårnet på Øytangen revet

Fugletårnet på nordenden av Jomfruland ble som alt annet reist på dugnad av fugleinteresserte, og påbegynt den 18. mai 1984, da den første pålen ble satt i bakken. Litt over 1 måned senere, den 28. juni, sto tårnet ferdig, etter utallige arbeidstimer. Den gangen raget tårnet over det meste av vegetasjonen, som var en forutsetning for å få et godt overblikk over fugletrekket, både over land men spesielt over sjø, både på innsida og utsida. Siden den gang har tårnet fungert som et viktig arbeidsverktøy for fuglestasjonen på Jomfruland. All ringmerking ble etter hvert gjort her, og de fleste omvisninger av mindre grupper foregikk også i tårnet. Men framfor alt er det kvantifiseringen av fugletrekket som har vært det viktigste, og flere millioner av fugler har blitt telt herfra på vei til eller fra sine hekkeplasser i nord. Utover på 2000-tallet vokste vegetasjonen til, og tårnet begynte etter hvert å forfalle noe. Generelt var tårnet i god stand, men spesielt gulvet begynte etter hvert å bli av dårligere kvalitet. Ideen om et nytt tårn fikk sitt store gjennombrudd i 2019, og i 2020 var planene og arbeidet med å bygge et nytt fugletårn i gang. Det gamle tårnet måtte rives før grunnarbeidet kunne ta til, og lørdag 7. november kl. 10 deiset tårnet i bakken, etter over 36 års tjeneste. Det nye tårnet vil stå ferdig i mars 2021.

Dagen før Fugletårnet ble revet, ryddet to mann fra ornitologisk forening tomta for busker og trær. Reidar fra SNO hjalp til med å lesse alt på tilhenger for frakt til depot. Lørdag stilte ornitologene med traktor med henger, motorsager og åtte dugnadsarbeidere. Nasjonalparkforvalteren møtte med motorsag og traktor med tømmervinsj. To fulle traktorlass ble fraktet til Skjærgårdstjenestens konteiner på Tårnbrygga. Derfra gikk reisen til Kragerø kommunes gjenvinnings- og avfallsstasjon på Nilsbukjerr.

